

WSPARCIE FINANSOWE TRANSFORMACJI GOSPODARKI W KIERUNKU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Aleksander Iwaszczuk^{1*}

¹ Politechnika Krakowska, Kolegium Nauk Społecznych, Polska

Streszczenie: Zagrożenia związane ze zmianą klimatu nabrały znaczenia w dziedzinie finansów w ostatnich latach, zwłaszcza od 2015 roku, kiedy podpisano *Porozumienie paryskie* i przyjętą przez ONZ *Agendę 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju*. Model zrównoważonego rozwoju wymaga uwzględnienia wszystkich aspektów życia, oszczędnego wykorzystania zasobów, ochrony środowiska oraz odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji. Aby przyspieszyć jego wdrożenie w realia gospodarcze w największej liczbie krajów, w proces angażują się instytucje i organizacje międzynarodowe, tworząc wsparcie legislacyjno-finansowe. Celem artykułu jest identyfikacja i zestawienie zasad finansowania inwestycji zrównoważonych środowiskowo, na przykładzie inicjatyw i działań Banku Światowego oraz Unii Europejskiej. Do osiągnięcia postawionego celu zastosowano metodę analizy publikacji i dokumentów źródłowych oraz informacji dostępnych na stronach internetowych.

Słowa kluczowe: inicjatywy instytucjonalne, inwestycje, transformacja gospodarcza, wsparcie finansowe, zmiany klimatyczne, zrównoważony rozwój

Kod klasyfikacji JEL: G20, E52, Q50

Wprowadzenie

Problemy związane z wyczerpywaniem zasobów naturalnych i zanieczyszczeniem środowiska nie są nowe – pojawiły się wraz z nadejściem rewolucji przemysłowej, na początku jednak miały charakter lokalny lub regionalny. Ich nasilenie i rozprzestrzenianie się było spowodowane gwałtownym rozwojem przemysłu pod koniec XIX wieku. Po upływie stulecia rozwój cywilizacyjny doprowadził planetę

---

¹ Aleksander Iwaszczuk, dr, ul. Warszawska 24, 31-155 Kraków, Polska,
aleksander.iwaszczuk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0695-8864>

* Autor korespondencyjny: Aleksander Iwaszczuk, aleksander.iwaszczuk@gmail.com

do zmian wręcz katastroficznych, a nawet nieodwracalnych. Swoją rolę w tym procesie odegrał wzrost liczebności populacji ludzkiej i jej dążenie do wyższych standardów życia. Jednocześnie rozwój cywilizacyjny doprowadził do wyczerpywania szeregu krajów o niższym poziomie rozwoju (wykorzystując ich surowce i siłę roboczą) i degradacji środowiska naturalnego (flory, fauny, gleby, wody i powietrza). Konsekwencje ponoszą jednak wszyscy mieszkańcy planety, bez wyjątków.

Jako jedno z wielu rozwiązań wspomnianych problemów, pod koniec XX wieku pojawiła się koncepcja rozwoju zrównoważonego, wprowadzona w kwietniu 1987 roku przez Światową Komisję ds. Środowiska i Rozwoju (ang. World Commission on Environment and Development, WCED, zwana też Komisją Brundtland) w swoim raporcie pt. *Nasza wspólna przyszłość*. Komisja zdefiniowała w nim pojęcie zrównoważonego rozwoju (ang. sustainable development) jako rozwoju zaspokajającego potrzeby obecnego pokolenia bez uszczerbku dla możliwości zaspokajania podobnych potrzeb dla przyszłych pokoleń. W raporcie podkreślono też, że rozwój i środowisko są ze sobą nierozdzielnie związane, powinny więc być traktowane jako jedna całość.

Pojęcie zrównoważonego rozwoju zaczęło się jednak kształtować o wiele wcześniej. W 1968 roku obradowała pierwsza Międzypaństwowa Konferencja Ekspertów Naukowych UNESCO, poświęcona wzajemnym powiązaniom środowiska i rozwoju, w wyniku której doszło do powstania międzynarodowego, interdyscyplinarnego programu „Człowiek i biosfera” (ang. „Man and the Biosphere”, MAB) – jego celem było stworzenie naukowych podstaw dla wzmocnienia relacji między ludźmi a ich otoczeniem. Dzięki ustaleniom tego spotkania możliwe stało się zwołanie w 1972 roku w Sztokholmie pierwszej na świecie konferencji poświęconej problemom środowiska naturalnego. To właśnie na tej konferencji pojawiły się po raz pierwszy pojęcia zanieczyszczenia transgranicznego oraz zanieczyszczeń globalnych, wymagających ogólnosiękatowych działań (Morżoł, 2006). Działalność Komisji WCED przyczyniła się do zwołania w 1992 roku Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro – drugiej Konferencji Narodów Zjednoczonych na temat Środowiska i Rozwoju (ang. United Nations Conference on Environment and Development, UNCED). Uchwalono na niej: *Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu*; *Agendę 21* – katalog celów ochrony do realizowania w XXI wieku; *Konwencję o zachowaniu różnorodności biologicznej* i deklarację dotyczącą kierunku rozwoju, ochrony i użytkowania lasów.

Zrównoważone podejście do rozwoju gospodarczego oznacza zintegrowane działania w trzech kluczowych obszarach: wzrostu gospodarczego i równomiernego podziału korzyści, ochrony zasobów naturalnych i środowiska oraz rozwoju społecznego (Morżoł, 2006). W uproszczeniu sprowadza się do trzech obszarów: ekonomiczny, środowiskowy i społeczny. Można też spotkać określenie 3×P, pochodzące od angielskich słów *Planet* (planeta), *People* (ludzie), *Profit* (zysk). Kolejność ich nie jest przypadkowa, gdyż uważa się, że najważniejsze jest zachowanie zasobów Ziemi i niewyrządzenie szkód środowisku i ludzkości, a dopiero na samym końcu – osiągnięcie zysku.

Aby intensyfikować przejście gospodarki na nowy, zrównoważony model, konieczne jest zmobilizowanie dużej ilości środków na sfinansowanie niezbędnych

inwestycji. Kluczową rolę w tym zakresie odgrywa międzynarodowy system finansowy, który wdraża znormalizowane i przejrzyste zasady zrównoważonego finansowania, aby zapewnić efektywną alokację środków na działania przyjazne dla ludzi i środowiska. Od czasu podpisania *Porozumienia paryskiego* i *Agendy 2030* w 2015 roku prace w tym zakresie podejmowane są w różnych sferach, m.in. przez G20, ONZ, Komisję Europejską i banki centralne, a także w sektorze finansowym.

Zrównoważone przemiany gospodarcze a wsparcie finansowe

Transformacja gospodarki to wielkie wyzwanie, w którym uczestniczyć powinny wszystkie podmioty rynkowe – gospodarstwa domowe (konsumenci), przedsiębiorstwa i państwo. Rola konsumentów sprowadza się głównie do ekologicznych zachowań w zakresie użytkowania produktów końcowych. Największy ciężar transformacji gospodarczej spada na przedsiębiorstwa, które muszą dostosować swoją działalność do nowych wymogów i warunków funkcjonowania, co często wiąże się ze zmianą technologii i nowymi inwestycjami. Aby inwestycje były zrównoważone środowiskowo, państwo musi czuwać nad ich wdrażaniem poprzez tworzenie właściwego otoczenia regulacyjnego (ustawy, rozporządzenia etc.) dla inwestorów (indywidualnych i instytucjonalnych), jak i instytucji finansowych dysponujących kapitałem inwestycyjnym. Wsparcia w tym zakresie udzielają też organizacje międzynarodowe. Wsparcie finansowe zrównoważonych inwestycji jest bardzo ważnym, a jednocześnie skomplikowanym aspektem przemian gospodarczych, wymaga bowiem długoterminowego planowania, które w sposób kompleksowy uwzględnia ich wpływ na wszystkie sfery życia człowieka. Społeczne aspekty rozwoju zrównoważonego dotyczą m.in. wyrównywania poziomu życia ludności w różnych krajach i regionach, sprawiedliwego opłacania ich pracy, integracji z innymi społecznościami, przestrzegania praw człowieka. Środowiskowe aspekty z kolei dotyczą naturalnych warunków życia na planecie, w tym: ochrony flory i fauny (zachowanie różnorodności biologicznej i ekosystemów); ograniczenia substancji i odpadów zanieczyszczających środowisko (wodę, glebę, atmosferę); zapobiegania ociepleniu klimatu, prowadzącemu do nasilenia liczby i skutków katastrof naturalnych, zmniejszenia zasobów słodkiej wody oraz podnoszenia poziomu mórz i oceanów. Natomiast ekonomiczne aspekty sprowadzają się do wydłużenia cyklu życia produktów końcowych (przez naprawy i ponowne użytkowanie), oszczędnego zużycia surowców i ich wielokrotnego wykorzystania (jako surowców wtórnych z odzysku) oraz zwiększenia udziału surowców odnawialnych.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju zdobywa coraz więcej zwolenników i co najważniejsze, jest wdrażana w wielu państwach, szczególnie tych o rozwiniętej gospodarce rynkowej. Podstawą koncepcji zrównoważonego rozwoju są: ludzie jako podmioty oddziałujące na środowisko, nasza planeta jako obszar (przedmiot) oddziaływania ludzi, metoda działania, czyli partnerstwo, bowiem tylko zintegrowane działania pozwolą na osiągnięcie celu tej koncepcji, czyli dobrobytu i pokoju na świecie (Latoszek, 2016).

Problemom związanym z transformacją gospodarki w kierunku zrównoważonego rozwoju poświęcono wiele publikacji naukowych. Przegląd literatury przedmiotu pokazał, że najwięcej publikacji jest poświęconych edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju (Bertschy et al., 2013; Pauw et al., 2015; Cebrian et al., 2015; Lozano et al., 2017; Kioupi & Voulvoulis, 2019). Część naukowców badała ewolucję celów zrównoważonego rozwoju (Hajer et al., 2015; Shi et al., 2019) oraz instrumenty i wskaźniki jego wdrażania w praktykę gospodarczą (Waas et al., 2014; Khazishvili et al., 2020). Po pandemii COVID-19 ukazały się też publikacje analizujące skutki jej wpływu na realizację celów zrównoważonego rozwoju (Filho et al., 2020; Pirouz et al., 2020). Bez wątpienia są to bardzo ważne kwestie dotyczące zasad zrównoważonego rozwoju, których z jednej strony nie da się wdrożyć w realia gospodarcze bez szeroko zakrojonej pomocy ze strony całego społeczeństwa, z drugiej zaś – muszą ewaluować wraz ze zmianami w otoczeniu środowiskowo-społeczno-gospodarczym.

Transformacja gospodarki „nie jest możliwa bez wdrażania innowacyjnych rozwiązań (technologicznych i organizacyjnych), które wymagają znacznych kwot finansowania. Jednak nie wszystkie podmioty gospodarcze są w stanie ponieść takie obciążenie finansowe. Aby stało się to możliwe, potrzebne jest wsparcie ze strony państwa i UE. Może to być polityka podatkowa w kraju lub wsparcie ze strony Europejskiego Banku Inwestycyjnego czy Funduszy Europejskich” (Dziobek & Iwaszczuk, 2022, s. 12).

Niestety publikacji dotyczących koncepcji zrównoważonego finansowania nadal jest bardzo mało. Jej ważność i aktualność wynika z faktu, że sektor finansowy odgrywa kluczową rolę w stymulowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego każdego kraju, zwłaszcza w okresach transformacji.

Włączenie się tego sektora w proces przemian będzie miał decydujące znaczenie dla realizacji zobowiązań wynikających z *Porozumienia paryskiego* oraz unijnych celów wskazanych w ramach polityki klimatyczno-energetycznej do 2030 roku oraz strategii do 2050 roku. Skala i złożoność wyzwań w zakresie zmian klimatu przekracza możliwości finansowe i organizacyjne państw (budżet i administracja). Należy przy tym dodać, że środki publiczne powinny mieć charakter subsydiarny wobec prywatnych, tj. rynkowych, źródeł finansowania. Niemniej jednak niezbędna jest mobilizacja kapitału prywatnego i odpowiednie zmiany w sektorze finansowym, które pozwolą tę mobilizację wykorzystać do wspierania zrównoważonego rozwoju gospodarek (Deloitte Polska, 2019).

W ostatnich latach sektor publiczny (w tym banki centralne) i sektor prywatny podjęły szereg inicjatyw mających na celu lepsze zrozumienie skutków zmian klimatycznych i ustanowienie ram ułatwiających mobilizację kapitałów potrzebnych do przeprowadzenia transformacji zrównoważonej środowiskowo na szeroką skalę.

Metodyka badawcza

Głównym celem niniejszego artykułu, osadzonego w nurcie teoretycznym, jest identyfikacja i zestawienie najważniejszych działań organizacji międzynarodowych w zakresie udzielania wsparcia finansowego dla przemian gospodarczych w kierunku

zrównoważonego rozwoju. Metodą badawczą, zastosowaną w niniejszym opracowaniu są studia literaturowe oraz analiza szeregu dokumentów z zakresu zrównoważonego rozwoju i sposobów jego finansowania.

Na początku artykułu skrótkowo opisano zasadność transformacji gospodarki światowej w kierunku zrównoważonego rozwoju. Następnie podkreślono rolę finansów publicznych i organizacji międzynarodowych w jej skutecznym przeprowadzeniu. Szczególną uwagę skupiono na inicjatywach Banku Światowego i organów Unii Europejskiej mających na celu wsparcie finansowe wspomnianych przemian.

Zaprezentowane inicjatywy mogą posłużyć jako drogowskaz dla menedżerów różnych szczebli, którzy odpowiadają za cele strategiczne w przedsiębiorstwie. Ważne jest, aby mieli oni świadomość roli zrównoważonego rozwoju dla obecnych i przyszłych pokoleń, a jednocześnie posiadali wiedzę na temat możliwości skutecznego wdrażania jego zasad, wykorzystując wsparcie ze strony państwa i organizacji międzynarodowych.

Wybrane inicjatywy i działania organizacji międzynarodowych w zakresie zrównoważonego finansowania

Zrównoważone finansowanie to proces należytego uwzględniania aspektów środowiskowych, społecznych i zarządzania (ESG, ang. Environmental, Social Responsibility, Corporate Governance) przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych w sektorze finansowym. Dzięki niemu istnieje możliwość zwiększenia liczby i wielkości długoterminowych inwestycji w zrównoważoną działalność gospodarczą. W proces ten aktywnie włączają się inwestorzy instytucjonalni i regulatory z całego świata. Włączył się również Bank Światowy i organy Unii Europejskiej, które obecnie są liderami w promowaniu zrównoważonego finansowania.

Inicjatywy Banku Światowego

Działalność Banku Światowego w zakresie zrównoważonych finansów sprowadza się do gromadzenia i dostarczania danych, prowadzenia prac analitycznych i projektowych oraz udzielenia pomocy technicznej organom regulacyjnym i inwestorom w różnych krajach. Prace zespołu ds. finansów długoterminowych Banku przyczyniły się do uruchomienia kilku inicjatyw, w tym (Bank Światowy, 2021):

1. globalny program zrównoważonego rozwoju (Global Program on Sustainability, GPS);
2. niezależny portal danych dotyczących ESG (Sovereign ESG Data Portal);
3. fundusz powierniczy „Obiekt wsparcia klimatycznego” (Climate Support Facility);
4. Innowacja EDGE Międzynarodowej Korporacji Finansowej (IFC EDGE);
5. Wspólny Program Rynku Kapitałowego (J-CAP).

Globalny program GPS promuje wysokiej jakości dane i opracowania analityczne, informujące o podejmowanych przez rządy, sektor prywatny i instytucje finansowe zrównoważonych decyzjach i działaniach. Jest oparty na trzech filarach:

- poprawne informacyjnie globalne pomiary kapitału naturalnego i usług ekosystemowych,
- budowanie zdolności krajów do wytwarzania i wykorzystywania kapitału naturalnego do rozliczania decyzji politycznych i planistycznych,
- promowanie badań nad wpływem czynników środowiskowych na ryzyko i zwrot finansowy na rynkach o stałym dochodzie.

Niezależny portal danych ESG (będący częścią pracy wspieranej przez program GPS) został stworzony w celu dostarczania rządowi i inwestorom informacji oraz narzędzi, które pomogą im w zrozumieniu kryteriów zrównoważonego rozwoju, w tym poprzez księgowanie kapitału naturalnego.

„Obiekt wsparcia klimatycznego” jest flagowym funduszem powierniczym (uruchomionym 10 grudnia 2020 r.), który zarządza finansowaniem w ramach Inicjatywy na rzecz Zielonego Odzyskiwania (ang. Green Recovery Initiative) wspierającej procesy odbudowy niskoemisyjnej i odpornej na zmiany klimatu gospodarki po przejściu pandemii COVID-19. Fundusz daje pomoc techniczną i świadczy usługi doradcze, a główne jego zadania sprowadzają się do:

- skierowania doradców do kluczowych ministerstw w celu udzielenia pomocy przy tworzeniu krajowych strategii naprawczych uwzględniających kwestie klimatyczne;
- niesienia pomocy krajom w opracowaniu modeli makroekonomicznych, uwzględniających kwestie klimatyczne, usprawniających prace krajowych centrów danych i wspierających rozwój długoterminowych strategii ograniczania emisji dwutlenku węgla do atmosfery;
- generowania nowych prac analitycznych w zakresie geoprzestrzennych danych dotyczących ryzyka klimatycznego, wpływu COVID-19 na emisję dwutlenku węgla oraz wpływu polityki klimatycznej na miejsca pracy i źródła utrzymania gospodarstw domowych.

Międzynarodowa Korporacja Finansowa (ang. International Finance Corporation, IFC), będąca członkiem Grupy Banku Światowego, wystąpiła z innowacją pt. „Doskonałość w projektowaniu dla większej wydajności” („Excellence in Design for Greater Efficiencies”, EDGE), która ma pomagać liderom rynku w zdobyciu przewagi konkurencyjnej poprzez zróżnicowanie produktów i tworzenie wartości dodanej dla swoich klientów. Innowacja jest skupiona na nowym sposobie certyfikacji budynków ekologicznych w ponad 170 krajach. Celem jej stworzenia było opracowanie zasad biznesowych dla ekologicznego budownictwa i odblokowanie inwestycji finansowych.

Uruchomiony w 2017 roku pięcioletni program J-CAP (ang. Joint Capital Market Program) ma na celu niesienie pomocy krajom rozwijającym się w czerpaniu korzyści z silnych lokalnych rynków kapitałowych. Program wspierany przez szereg państw rozwiniętych gospodarczo (Australię, Niemcy, Japonię, Luksemburg, Norwegię i Szwajcarię) ma mobilizować zasoby w całej Grupie Banku Światowego, aby zapewnić doradztwo i inwestycje dostosowane do potrzeb danego kraju, które mogą mieć wpływ systemowy na jego gospodarkę. Początkowo był on skoncentrowany na sześciu krajach (Bangladeszu, Indonezji, Kenii, Maroku, Peru, Wietnamie) i jednym

subregionie (Unii Gospodarczej i Walutowej Afryki Zachodniej), jednak w przyszłości program będzie również współpracować z innymi krajami, np. z Argentyną. Jego głównym celem jest udzielenie wsparcia dla rozwoju lokalnych rynków kapitałowych. W ramach programu opracowano plany działań dla poszczególnych krajów, które mobilizują pomoc techniczną Banku Światowego wraz z transakcjami demonstracyjnymi IFC i rozwiązaniami w walucie lokalnej. Główną częścią programu jest wsparcie emisji obligacji ekologicznych i rozwoju rynku, a także tworzenia ekologicznych ram regulacyjnych (Joint, 2022).

Działania organów Unii Europejskiej

Z uwagi na fakt, że Polska od 2004 roku jest pełnoprawnym członkiem UE, nie sposób pominąć roli, jaką odgrywa ta wspólnota w polityce zrównoważonego rozwoju naszego kraju. Polityka UE w zakresie wsparcia finansowego dla zrównoważonego rozwoju jest rozumiana jako finansowanie wspierające wzrost gospodarczy przy jednoczesnym zmniejszeniu presji na środowisko oraz z uwzględnieniem aspektów społecznych i związanych z zarządzaniem.

Zrównoważone finanse obejmują również przejrzystość, jeśli chodzi o ryzyko związane z czynnikami środowiskowymi, społecznymi i ładu korporacyjnego ESG, które mogą mieć wpływ na system finansowy oraz łagodzenie takiego ryzyka poprzez odpowiednie zarządzanie podmiotami finansowymi i korporacyjnymi. Mają one do odegrania kluczową rolę w realizacji celów politycznych w ramach Europejskiego Zielonego Ładu, a także międzynarodowych zobowiązań UE dotyczących celów związanych z klimatem i zrównoważonym rozwojem. Działania organów UE nastawione są na takie pokierowanie prywatnymi i publicznymi inwestycjami, aby pobudziły one przejście gospodarek krajowych na tory neutralności klimatycznej, przy zachowaniu odporności na zmiany klimatu, zwiększeniu oszczędności zasobów (materiałowych i energetycznych) oraz przestrzeganiu zasad sprawiedliwości społecznej. Zrównoważone finanse powinny też pomóc w odrodzeniu gospodarki po stratach na skutek pandemii COVID-19.

W ramach działań na rzecz zrównoważonego rozwoju UE w 2015 roku zawarła przełomowe umowy międzynarodowe wraz z przyjęciem *Agendy 2030* i celów zrównoważonego rozwoju oraz *Paryskiego porozumienia* klimatycznego, które obejmuje w szczególności zobowiązanie dostosowania przepływów finansowych do transformacji w kierunku niskoemisyjnego i odpornego na zmiany klimatu rozwoju. Aby przyspieszyć przejście do niskoemisyjnego, bardziej zasobooszczędnego i zrównoważonego modelu gospodarki Komisja Europejska na początku 2018 roku rozpoczęła prace nad stworzeniem programu politycznego dotyczącego odnowionej strategii zrównoważonego finansowania w ramach Europejskiego Zielonego Ładu oraz nowej strategii finansowania przejścia na zrównoważoną gospodarkę. W tym celu zwróciła się do grupy ekspertów z prośbą opracowania zaleceń, które założyłyby podwaliny planu działań na rzecz zrównoważonego finansowania krajów członkowskich UE. W grudniu tegoż roku powstał plan, który określił kompleksową strategię dalszego łączenia finansów ze zrównoważonym rozwojem. Składa się on z dziesięciu kluczowych działań, podzielonych na trzy grupy (Komisja Europejska, 2018b):

1. Reorientacja przepływów kapitału w kierunku bardziej zrównoważonej gospodarki (działania 1-5).
2. Uwzględnianie zrównoważonego rozwoju w zarządzaniu ryzykiem (działania 6-8).
3. Promowanie przejrzystości i długofalowości (działania 9-10).

Pierwsza grupa działań obejmuje:

- 1) ustanowienie jasnej i szczegółowej taksonomii UE, systemu klasyfikacji zrównoważonych działań – w tym celu 18 marca 2020 r. opublikowano rozporządzenie taksonomiczne dotyczące łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu;
- 2) stworzenie unijnego standardu zielonych obligacji i etykiet dla ekologicznych produktów finansowych – KE podjęła działania nad opracowaniem dobrowolnego standardu zielonych obligacji UE oraz oznakowania ekologicznego UE dla detalicznych produktów inwestycyjnych;
- 3) wspieranie inwestycji w zrównoważone projekty – Komisja łączy ramy i narzędzia zrównoważonego finansowania z planem inwestycyjnym na rzecz zrównoważonej Europy (ang. Sustainable Europe Investment Plan), programem InvestEU² i innymi odpowiednimi funduszami UE;
- 4) włączenie zrównoważonego rozwoju do doradztwa finansowego – w styczniu 2019 r. Komisja opublikowała projekt przepisów dotyczących sposobu, w jaki doradcy inwestycyjni i dystrybutorzy ubezpieczeń powinni uwzględniać czynniki zrównoważonego rozwoju podczas udzielania porad swoim klientom;
- 5) opracowanie wzorców zrównoważonego rozwoju – nowelizacja stworzyła nową kategorię benchmarków obejmującą benchmarki niskoemisyjne i benchmarki o pozytywnym wpływie na emisyjność, które zapewnią inwestorom lepsze informacje na temat śladu węglowego ich inwestycji³.

Do **drugiej** grupy zaliczono następujące działania:

- 6) lepsza integracja zrównoważonego rozwoju z ocenami i badaniami rynku – aby wzmocnić ujawnianie informacji na temat sposobu uwzględniania czynników ESG, Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ang. European Securities and Markets Authority, ESMA) zaktualizował swoje wytyczne w sprawie wymogów dotyczących ujawniania informacji dotyczących ratingów kredytowych w lipcu 2019 r., a w kwietniu 2020 r. zaczął sprawdzać, w jaki sposób agencje ratingowe stosują te nowe wytyczne;
- 7) wyjaśnienie obowiązków zarządzających aktywami i inwestorów instytucjonalnych w zakresie zrównoważonego rozwoju – w Dzienniku Urzędowym 9 grudnia 2019 r. zostało opublikowane rozporządzenie w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych;
- 8) wprowadzenie „zielonego czynnika wspierającego” w unijnych zasadach ostrożnościowych dla banków i towarzystw ubezpieczeniowych – Parlament Europejski i Rada nadały upoważnienia (w celu ograniczania ryzyka dla banków) Europejskiemu Urzędowi Nadzoru Bankowego (EUNB) do identyfikacji zasad

² Program InvestEU nastawiony jest na wsparcie (finansowe, techniczne, skupianie inwestorów i promotorów projektów) dla czterech obszarów polityki: zrównoważona infrastruktura; badania, innowacje i cyfryzacja; małe i średnie przedsiębiorstwa; inwestycje społeczne i umiejętności.

³ Rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie wskaźników zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym 9 grudnia 2019 r.

i metodologii uwzględniania ryzyka ESG w przeglądzie i ocenie przeprowadzanej przez nadzorców oraz badań ostrożnościowych zasadności wprowadzania bardziej wrażliwego na ryzyko podejścia do „zielonych aktywów”⁴.

Z kolei **trzecia** grupa przewiduje:

- 9) wzmocnienie ujawniania informacji o zrównoważonym rozwoju i tworzenie zasad rachunkowości – w czerwcu 2019 r. Komisja opublikowała wytyczne dotyczące raportowania informacji związanych z klimatem, które stanowią uzupełnienie istniejących wytycznych dotyczących sprawozdawczości niefinansowej;
- 10) promowanie zrównoważonego ładu korporacyjnego i łagodzenie krótkoterminowości na rynkach kapitałowych – na prośbę Komisji Europejskiej z lutego 2019 r. ESMA, EBA⁵ i EIOPA⁶ zbadały sprawę nadmiernej presji krótkoterminowej ze strony sektora finansowego na przedsiębiorstwa; swoje ustalenia opublikowały w grudniu 2019 r., zalecając wzmocnienie ujawniania czynników ESG w celu ułatwienia zaangażowania inwestorów instytucjonalnych.

W celu ułatwienia wdrożenia planu w życie, w 2018 roku Komisja przyjęła pakiet środków obejmujących kilka kluczowych działań dotyczących (Komisja Europejska, 2018b):

- taksonomii (ram ułatwiających zrównoważone inwestycje) UE – rozporządzenie ustanawia warunki i ramy do stopniowego tworzenia ujednoliconego systemu klasyfikacji („taksonomii”) tego, co można uznać za działalność gospodarczą zrównoważoną środowiskowo;
- ujawniania informacji na temat zrównoważonego rozwoju – rozporządzenie (zmieniające dyrektywę UE 2016/2341) wprowadza obowiązki informacyjne dotyczące sposobu, w jaki inwestorzy instytucjonalni i zarządzający aktywami włączają czynniki środowiskowe, społeczne i związane z zarządzaniem (ESG) do swoich procesów zarządzania ryzykiem. Akty delegowane doprecyzowują wymogi dotyczące uwzględniania czynników ESG w decyzjach inwestycyjnych, co jest częścią obowiązków inwestorów instytucjonalnych i zarządzających aktywami wobec inwestorów i beneficjentów;
- opracowywania wskaźników referencyjnych dotyczących niskoemisyjności – projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie dotyczące wskaźników referencyjnych; proponowana zmiana stworzy nową kategorię wskaźników referencyjnych obejmującą wskaźniki niskoemisyjne i wskaźniki pozytywnego wpływu na emisyjność, które zapewnią inwestorom lepsze informacje na temat śladu węglowego ich inwestycji.

11 grudnia 2019 r. Komisja Europejska przedstawiła Europejski Zielony Ład – strategię wzrostu mającą na celu uczynienie z Europy pierwszego kontynentu neutralnego dla klimatu do 2050 roku. W ramach Zielonego Ładu Komisja przedstawiła

⁴ Europejski Urząd Nadzoru Bankowego opublikował 6 grudnia 2019 r. swój plan działania na rzecz zrównoważonego finansowania, w którym wyjaśniono podejście etapowe i związane z nim ramy czasowe dotyczące sprawozdań, porad, wytycznych i standardów technicznych, które zostały zlecone EUNB.

⁵ Europejski Urząd Nadzoru Bankowego, European Banking Authority.

⁶ Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych, European Insurance and Occupation Pensions Authority.

14 stycznia 2020 r. europejski plan inwestycyjny dotyczący Zielonego Ładu, który zmobilizuje co najmniej 1 bln euro na zrównoważone inwestycje w kolejnej dekadzie, a 17 września tegoż roku – plan celu klimatycznego na 2030 rok, zakładający zwiększenie celu redukcji emisji o 55% do 2030 roku w porównaniu z rokiem 1990. W latach 2021-2030 UE musi co roku inwestować kwoty o około 350 mld euro większe niż w poprzedniej dekadzie, aby zrealizować postawione cele klimatyczno-energetyczne.

Zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu emisja gazów cieplarnianych netto w gospodarce unijnej do 2050 roku powinna osiągnąć poziom zerowy netto, w wyniku czego nastąpi oddzielenie wzrostu gospodarczego od zużywania zasobów i żadna osoba ani żaden region nie pozostaną w tyle. Europejski Zielony Ład (Komisja Europejska, 2019) ma również pomóc w pokonaniu negatywnych skutków gospodarczych po pandemii COVID-19. Będzie on finansowany ze środków stanowiących jedną trzecią kwoty 1,8 bln euro przeznaczonych na inwestycje w ramach uruchomionego w 2020 roku planu odbudowy NextGenerationEU (NGEU) po kryzysie COVID-19 (Komisja Europejska, 2020) oraz ze środków pochodzących z siedmioletniego budżetu UE.

Kolejne działanie to opracowanie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 opublikowanego 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje (nazywane Taksonomią). Nowe przepisy mają zwiększyć poziom ochrony środowiska poprzez przekierowanie kapitału z inwestycji szkodzących środowisku na bardziej ekologiczne alternatywy. Innymi słowy Taksonomia nie wprowadza zakazu inwestowania w działalności szkodzące środowisku, ale przyznaje dodatkowe preferencje dla ekologicznych rozwiązań. Dodatkowo dotychczasowy brak przepisów określających, jakie inwestycje są zrównoważone środowiskowo, doprowadził do powstania problemu określanego jako „pseudoekologiczny marketing”, czyli nieuzasadnionego twierdzenia przez niektóre podmioty, że ich działalność jest przyjazna środowisku, w sytuacji kiedy nie było ku temu podstaw. Taksonomia rozwiązuje ten problem poprzez stworzenie zharmonizowanych ogólnoeuropejskich zasad (Maruszkin, 2021). Wybrane wydarzenia i działania na rzecz zrównoważonego rozwoju z ostatnich trzech lat zestawiono w Tabeli 1.

Tabela 1. Wybrane wydarzenia i działania w latach 2020-2022

Data	Wydarzenie
14.01.2020	Komisja Europejska przedstawiła mechanizmy finansowania Europejskiego Zielonego Ładu
04.03.2020	Projekt europejskiego prawa o klimacie
10.03.2020	Nowa strategia przemysłowa
11.03.2020	Plan działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym
20.05.2020	Strategia „Od pola do stołu”. Strategia na rzecz bioróżnorodności
08.06.2020	Strategia integracji sektorów. Strategia wodorowa
18.06.2020	Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje
21.07.2020	Uzgodniony nowy budżet UE w wysokości 1,8 bln euro

3Q 2020	Projekt Paktu na rzecz klimatu, nowy cel redukcyjny na 2030 rok. Fala Renowacji
4Q 2020	Strategia leśna. Strategia adaptacji
10-11.12.2020	Zatwierdzenie przez Radę Europejską w swoich konkluzjach wiążącego celu UE zakładającego ograniczenie w UE emisji netto gazów cieplarnianych do roku 2030 o co najmniej 55% w porównaniu z poziomem z roku 1990
10.06.2021	Po raz pierwszy przedstawienie wspólnego raportu IPCC ⁷ i IPBES ⁸ pt. <i>Ochrona bioróżnorodności i klimatu</i>
30.06.2021	Rada Europejska przyjęła europejskie prawo klimatyczne
06.08.2021	Sfinalizowanie przez IPCC pierwszej części Szóstego Raportu Oceniającego pt. <i>Zmiany klimatu 2021: podstawa nauk fizycznych (Climate Change 2021: The Physical Science Basis)</i> , wkład Grupy Roboczej I do Szóstego Raportu Oceniającego
27.02.2022	Sfinalizowanie przez IPCC drugiej części Szóstego Raportu Oceniającego pt. <i>Zmiany klimatu 2022: oddziaływania, adaptacja i podatność (Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability)</i> , wkład Grupy Roboczej II
04.04.2022	Sfinalizowanie przez IPCC trzeciej części Szóstego Raportu Oceniającego pt. <i>Zmiany klimatu 2022: łagodzenie zmian klimatu (Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change)</i> , wkład Grupy Roboczej III
koniec 2022- początek 2023	Zaplanowanie opublikowania raportu podsumowującego IPCC pt. <i>Raport syntetyczny AR6: Zmiany klimatyczne 2022 (AR6 Synthesis Report: Climate Change 2022)</i> . IPCC opracuje raporty oceniające swoich trzech grup roboczych, trzy raporty specjalne, udoskonalenie raportu metodologicznego oraz raport podsumowujący

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów źródłowych

Podsumowanie

Transformacja gospodarcza wymaga poświęcenia (działań i ograniczeń) oraz realizacji nowych inwestycji. Aby odbywała się ona w pożądanym kierunku, musi być nadzorowana i wspierana (legislacyjnie i finansowo) przez organy krajowe i organizacje międzynarodowe, w przeciwnym razie podmioty gospodarcze będą się kierować w swoich działaniach wyłącznie własnym interesem ekonomicznym (nastawionym na wypracowanie zysków), co nie zawsze będzie korzystne dla społeczeństwa i środowiska. Wymaga również wysokiego poziomu finansowania, dlatego tak ważna jest w tym procesie rola, jaką odgrywa system finansowy w ukierunkowywaniu tych środków. Potrzebna jest także standaryzacja i przejrzystość, aby zapewnić rynkom możliwość efektywnego przydzielania środków na działania uznane za zrównoważone.

⁷ Intergovernmental Panel on Climate Change.

⁸ Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services.

Inicjatywy Banku Światowego i Komisji Europejskiej są przykładem działań, które mają na celu stworzenie takiego mechanizmu wsparcia dla inwestorów poszukujących finansowania, aby byli oni zainteresowani realizacją projektów zapewniających gospodarce stabilny i zrównoważony wzrost. Mechanizm ten obejmuje opracowanie ram legislacyjnych ułatwiających identyfikację i realizację zrównoważonych inwestycji, określa też rodzaje ujawnień informacji w zakresie tych inwestycji i ryzyka zrównoważonego rozwoju oraz wskaźników referencyjnych dotyczących nisko- i zeroemisyjności. Takie systemowe podejście stwarza większe szanse dla przepływu kapitałów do ekologicznych produktów, usług i technologii.

Zrównoważone finansowanie rozwija się nie tylko dzięki pracom oraz legislacjom unijnym, ale także działaniom i inicjatywom podejmowanym przez instytucje międzynarodowe, m.in. Odpowiedzialna Bankowość (Responsible Banking)⁹, sektor przedsiębiorstw (zwłaszcza sektor finansowy) oraz duże organizacje pozarządowe, takie jak Światowe Forum Ekonomiczne (World Economic Forum), Principles for Responsible Investment¹⁰, Avaaz, Światowy Instytut Zasobów (World Resources Institute), a także indywidualne postacie i związane z nimi organizacje, jak Al Gore czy Greta Thunberg. Dodatkowo odbywające się protesty mające na celu globalną walkę ze zmianami klimatycznymi mogą przyczynić się do mobilizowania sektora prywatnego oraz publicznego do podejmowania działań w tym kierunku (Deloitte Polska, 2019). Tego typu działania znajdują poparcie również na szczeblu krajowym, w postaci zmian legislacyjnych, inicjatyw rządowych i pozarządowych. Dodatkowo istotną rolę odgrywa rosnące zaangażowanie lokalnych społeczności, wywierające pozytywny wpływ na postawy potencjalnych inwestorów, którzy zaczynają przywiązywać coraz większą wagę do kwestii odpowiedzialnego inwestowania.

Literatura

- Bank Światowy. (2021). *Sustainable Finance*. <https://www.worldbank.org/en/topic/financialsector/brief/sustainable-finance>
- Bertschy, F., Künzli, C., & Lehmann, M. (2013). Teachers' Competencies for the Implementation of Educational Offers in the Field of Education for Sustainable Development. *Sustainability*, 5, 5067-5080. DOI: 10.3390/su5125067
- Cebrián, G., & Junyent, M. (2015). Competencies in Education for Sustainable Development: Exploring the Student Teachers' Views. *Sustainability*, 7, 2768-2786. DOI: 10.3390/su7032768
- Deloitte Polska. (2019). *Perspektywy rozwoju zrównoważonego finansowania – implikacje dla sektora przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych w Polsce*, ekspertyza na zlecenie Ministerstwa Rozwoju.
- Dziobek, E., & Iwaszczuk, A. (2022). Instrumenty finansowe wspierające wdrażanie zasad obiegu zamkniętego w gospodarce. *Czasopismo Techniczne KTT*, 190(142), 7-13. <http://ktt.net.pl/http-ktt-net-pl-wp-content-uploads-2022-09-190-pdf/>
- Filho, W. L., Brandli, L. L., Salvia, A. L., Rayman-Bacchus, L., & Platje, J. (2020). COVID-19 and the UN Sustainable Development Goals: Threat to Solidarity or an Opportunity?. *Sustainability*, 12, 5343. DOI: 10.3390/su12135343

⁹ Zainicjowana w 2015 roku przez agencję środowiskową ONZ – UNEP (United Nations Environment Program).

¹⁰ Międzynarodowa organizacja zrzeszająca inwestorów instytucjonalnych, której celem jest promowanie standardów ESG.

- Hajer, M., Nilsson, M., Raworth, K., Bakker, P., Berkhout, F., de Boer, Y., Rockström, J., Ludwig, K., & Kok, M. (2015). Beyond Cockpit-ism: Four Insights to Enhance the Transformative Potential of the Sustainable Development Goals. *Sustainability*, 7, 1651-1660. DOI: 10.3390/su7021651
- International Finance Corporation. World Bank Group. (2022). *Joint Capital Market Program (J-CAP)*. https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/Industry_EXT_Content/IFC_External_Corporate_Site/Financial+Institutions/Priorities/Capital-Markets/JCAP
- Kharazishvili, Y., Kwilinski, A., Grishnova, O., & Dzwigol, H. (2020). Social Safety of Society for Developing Countries to Meet Sustainable Development Standards: Indicators, Level, Strategic Benchmarks (with Calculations Based on the Case Study of Ukraine). *Sustainability*, 12, 8953. DOI: 10.3390/su12218953
- Kioupi, V., & Voulvoulis, N. (2019). Education for Sustainable Development: A Systemic Framework for Connecting the SDGs to Educational Outcomes. *Sustainability*, 11, 6104. DOI: 10.3390/su11216104
- Komisja Europejska. (2018a). *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan działania: finansowanie zrównoważonego wzrostu gospodarczego”*, Bruksela (8.3.2018) COM(2018) 97 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0097>
- Komisja Europejska. (2018b). *Renewed Sustainable Finance Strategy and Implementation of the Action Plan on Financing Sustainable Growth*. https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-renewed-strategy_pl
- Komisja Europejska. (2019). *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Europejski Zielony Ład (The European Green Deal)*, COM(2019) 640 final, EUR-Lex Document 52019DC0640. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0640&from=PL>
- Komisja Europejska. (2020). *Plan odbudowy dla Europy*. https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl
- Latoszek, E. (2016). *Koncepcja zrównoważonego rozwoju w teorii i praktyce ONZ*. W: E. Latoszek, M. Proczek, M. Kruczkowska (Red.), *Zrównoważony rozwój a globalne dobra publiczne w teorii i praktyce organizacji międzynarodowych* (s. 25-63). Dom Wydawniczy Elipsa.
- Lozano, R., Merrill, M. Y., Sammalisto, K., Ceulemans, K., & Lozano, F. J. (2017). Connecting Competences and Pedagogical Approaches for Sustainable Development in Higher Education: A Literature Review and Framework Proposal. *Sustainability*, 9, 1889. DOI: 10.3390/su9101889
- Maruszkin, R. (2021). *Czym jest taksonomia? O nowym prawie UE dotyczącym klasyfikowania działalności gospodarczej jako zrównoważonej środowiskowo*. PARP. <https://www.parp.gov.pl/component/content/article/75026:czym-jest-taksonomia-o-nowym-prawie-ue-dotyczacym-klasyfikowania-dzialalnosci-gospodarczej-jako-zrownowazonej-srodowiskowo>
- Morzoł, I. (2006). *UNESCO a Dekada Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju*. Polski Komitet ds. UNESCO. <https://www.unesco.pl/edukacja/dekada-edukacji-nt-zrownowazonego-rozwoju/unesco-a-zrownowazony-rozwoj/>
- Pauw, J. B., Gericke, N., Olsson, D., & Berglund, T. (2015). The Effectiveness of Education for Sustainable Development. *Sustainability*, 7, 15693-15717. DOI: 10.3390/su71115693
- Pirouz, B., Haghshenas, S. S., Haghshenas, S. S., & Piro, P. (2020). Investigating a Serious Challenge in the Sustainable Development Process: Analysis of Confirmed cases of COVID-19 (New Type of Coronavirus) Through a Binary Classification Using Artificial Intelligence and Regression Analysis. *Sustainability*, 12, 2427. DOI: 10.3390/su12062427
- Shi, L., Han, L., Yang, F., & Gao, L. (2019). The Evolution of Sustainable Development Theory: Types, Goals, and Research Prospects. *Sustainability*, 11, 7158. DOI: 10.3390/su11247158
- Waas, T., Hugé, J., Block, T., Wright, T., Benitez-Capistros, F., & Verbruggen, A. (2014). Sustainability Assessment and Indicators: Tools in a Decision-Making Strategy for Sustainable Development. *Sustainability*, 6, 5512-5534. DOI: 10.3390/su6095512

Wkład autorów: 100%.

Konflikt interesów: Brak konfliktu interesów.

Źródła finansowania: Brak źródła finansowania niniejszej publikacji.

FINANCIAL SUPPORT FOR THE TRANSFORMATION OF THE ECONOMY TOWARDS SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract: The risks of climate change have gained importance in finance in recent years, especially since 2015 when the Paris Agreement and the 2030 Agenda of the United Nations for Sustainable Development were signed. The model of sustainable development requires consideration of all aspects of life, economical use of resources, environmental protection and responsible production and consumption. To accelerate its implementation in the economic realities in the largest number of countries, international institutions and organizations are involved in the process, creating legislative and financial support. The aim of the article is to present the principles of financing environmentally sustainable investments, based on the initiatives and activities of the World Bank and the European Union. To achieve the set goal, the method of analyzing publications and source documents as well as information available on websites was used.

Keywords: institutional initiatives, investments, economic transformation, financial support, climate change, sustainable development

Articles published in the journal are made available under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International Public License. Certain rights reserved for the Czestochowa University of Technology.

